

Elena Ioana ICONARU

**REUMATISMELE INFLAMATORII ÎN
PRACTICA KINETOTERAPEUTICĂ**

Coordonatori colecție:

Prof.univ.dr. Taina Avramescu

Prof.univ.dr. Dorina Orțănescu

Comitetul științific:

Klara Branzaniuc, Universitatea de Medicină Târgu-Mureș, România

Mirkov Dragan, University of Belgrade, Faculty of Sport and Physical Education,
Serbia

Marian Dragomir, Universitatea din Craiova, Facultatea de Educație Fizică și
Sport, Craiova, România

Paula Drosescu, Universitatea A.I.Cuza, Facultatea de Educație Fizică și Sport,
Iași, Romania

Luminița Georgescu, Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe, Kinetoterapie
și Motricitate Specială

Anca Ionescu, Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila, București,
România

Irene Kamberidou, National & Kapodistrian University of Athens, Greece

Ligia Rusu, Universitatea din Craiova, Facultatea de Educație Fizică și Sport,
Craiova, România

Misiunea noastră este să producem și să furnizăm publicații inovative, bazate pe informații recente, în toate ariile de interes ale motricității umane. Astfel, colecția Motricitate Umană își propune să pună la dispoziția publicului interesat o serie de titluri de carte privind activitățile motrice de performanță, studii privind rolul activității fizice în îmbunătățirea calității vieții, aplicarea exercițiului fizic în scop profilactic și terapeutic prin programe kinetice în diverse patologii, bazele anatomice, biomecanice și evaluarea funcțională a exercițiului fizic.

Colecția reunește o diversitate de publicații, incluzând cărți de interes general și publicații științifice de înaltă ținută – studii, prezentarea unor proiecte de cercetare, teze de doctorat, antologii, atlase, etc.

Membrii comitetului științific pot trimite propunerile de publicare și altor specialiști din domeniu.

Propunerile pentru publicare se vor adresa comitetului științific:
colectia_motricitate_umana@yahoo.com

Elena Ioana ICONARU

**REUMATISMELE INFLAMATORII
ÎN PRACTICA
KINETOTERAPEUTICĂ**

Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2013

Editura PROUNIVERSITARIA
București, 2013

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Taina AVRAMESCU
Prof.univ.dr. Constantin CIUCUREL

Copyright © 2013 Universitaria
Copyright © 2013 Pro Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurilor Universitaria și Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ICONARU, ELENA IOANA

Reumatismele inflamatorii în practica kinetoterapeutică /

Elena Ioana Iconaru. - Craiova : Universitaria ; București : Pro
Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0612-8

ISBN 978-606-647-626-3

616-002.77:615.825

Apărut: 2013

TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

*„One must from time to time attempt
things that are beyond one's capacity.”*

Pierre-Auguste Renoir

PREFAȚĂ

Reumatologia a înregistrat în ultimii ani însemnate progrese, date noi privind definirea, clasificarea, epidemiologia, anatomia patologică, fiziopatologia, etiopatogenia și diagnosticul artritelor de tip inflamator fiind mărturii ce stau la baza unor noi concepții de tratament specializat al acestor afecțiuni. Multiplele metode de tratament al afecțiunilor reumatologice inflamatorii sunt și acestea în continuă dezvoltare și perfecționare, specialiștii aflându-se de multe ori în dificultate atunci când trebuie să aleagă metodele terapeutice cele mai eficiente.

Managementul clinico-terapeutic al artritelor cu substrat inflamator reprezintă, dincolo de schemele clasice, uneori rigide, o provocare pentru specialiștii din domeniul medical și domeniile conexe. De multe ori medicalizarea excesivă a acestor cazuri clinice și axarea preponderentă pe tratamentul farmacologic reduce șansele de reușită ale proiectelor terapeutice. Tot mai mulți specialiști se îndreaptă astăzi spre o abordare holistică a pacienților cu patologia menționată, în care terapiile alternative completează în mod firesc și substanțial vechile strategii de tratament.

Lucrarea elaborată de Elena Ioana Iconaru se înscrie exact în acest perimetru. Autoarea își propune să descopere calea prin care s-ar putea obține creșterea eficienței managementului terapeutic al artritelor de tip inflamator, pornind de la o abordare teoretică a temei și oferind o ilustrare sugestivă a abordării ei pragmatice, prin oferirea indicațiilor pentru aplicarea kinetoterapiei profilactice, curative și de recuperare.

Cartea reprezintă o contribuție originală la dezvoltarea kinetoterapiei prin tema abordată și mai ales prin maniera în care a fost concepută. Autoarea reușește să realizeze o îmbinare armonioasă între elementele de conceptualizare specifice domeniului medical și cerințele intervenției de tip kinetoterapeutic în complexa patologie reumatologică de tip inflamator. În același timp se reușește păstrarea cadrului științific riguros, știut fiind faptul că mai ales în domeniul reumatologiei, în funcție de progresele științifice, anumite capitole fac obiectul unor consensuri internaționale, cu recomandări de multe ori stricte.

Autoarea argumentează într-o manieră sugestivă că programele de kinetoterapie trebuie să-și ocupe locul binemeritat în reumatismele

inflamatorii, oferind pacienților o intervenție nuanțată și adaptată la nevoile lor de mișcare. Pe baza noțiunilor oferite de această monografie, medicul și kinetoterapeutul își pot proiecta în mod complementar și aditiv programele de intervenție, lucrul în echipă oferind certitudinea unei reușite terapeutice.

Cartea este expresia unei perspective de tip academic, în care autoarea face o interesantă trecere de la teme clasice, cum ar fi elementele de anatomie și biomecanică a articulațiilor, noțiuni de histologie, clasificarea afecțiunilor reumatologice, prezentarea unor entități clinice etc. la teme moderne, dintre care putem aminti substratul imunologic și genetic al unor entități clinice, manifestările atipice în anumite sindroame, noi instrumente de evaluare și stadializare clinică și paraclinică, asocierea unor terapii moderne centrate pe nevoile pacientului etc.

Chiar și în abordarea unor teme deja consacrate autoarea găsește resurse bibliografice noi, fapt ce conferă datelor oferite note certe de actualitate și ne convinge de valoarea lucrării. Un alt element care reține atenția este dimensiunea didactică a lucrării, claritatea și coerența cu care, pentru fiecare temă abordată, autoarea utilizează aceeași schemă logică de prezentare a entităților clinice, fundamentând logic modul de concepere a unor proiecte terapeutice, propunând scopuri, obiective și conținuturi științifice.

Lucrarea este structurată în mod armonios, abordând într-o manieră sintetică și coerentă elemente fundamentale și mai ales aplicative utile atât pentru kinetoterapeuți, dar și pentru medici. Parcurgând capitolele cărții se poate remarca pregnant claritatea expunerii, lucrarea fiind relevantă, interesantă și atractivă, reprezentând în același timp un adevărat ghid metodologic ce propune modele de intervenție kinetoterapeutică în patologia reumatismală de tip inflamator.

Prof. univ. dr. Constantin Ciucurel

INTRODUCERE

Afecțiunile reumatismale inflamatorii, grupate generic sub numele de artrite autoimune, presupun existența unor procese de inflamație a articulațiilor cu caracter autoimun, sistemul imunitar reacționând într-o manieră perturbată la diferiți agenți endogeni identificați ca străini organismului.

Ele apar în general la adultul tânăr, dar pot afecta și celelalte grupe de vârstă (copii, vârstnici), având în toate situațiile un pronunțat caracter invalidant, pe fondul unei evoluții cronice trenante. Etiologia acestor boli este încă neclară și subiect al controverselor științifice, existând anumiți factori corelați cu apariția lor (predispoziția genetică, factorii de mediu, comorbiditățile etc.).

Dacă în alte domenii medicale știința a făcut progrese remarcabile în ceea ce privește posibilitățile de tratare și vindecare a unor boli, maladiile reumatismale inflamatorii rămân entități clinice severe, care necesită o abordare multidisciplinară precoce în scopul limitării deficitelor funcționale.

Managementul terapeutic al pacienților cu artrite se bazează pe o abordare de lungă durată a acestora, individualizată și în același timp multidisciplinară. Kinetoterapia își găsește locul în tratamentul artritelor inflamatorii, intervenind în procesul complex de recuperare a bolnavilor, de ameliorare a simptomatologiei și de prevenție a instalării complicațiilor multisistemice.

Astfel, în principal kinetoterapia permite combaterea durerilor și a redorilor articulare, ajutând bolnavul să își reajusteze stilul de viață astfel încât să își gestioneze mai bine rezervele funcționale și să își optimizeze calitatea vieții. Kinetoterapeutul poate acționa în cadrul proiectului terapeutic prin organizarea unor ședințe de recuperare individuale sau colective, contribuind și la educația terapeutică a bolnavului. În urma instruirii, bolnavul poate prelua pe cont propriu o serie de activități de recuperare, exercițiile fizice putând fi aplicate în mod complementar și în ambulatoriu.

De asemenea, kinetoterapeutul poate interveni în mod eficient ca referent în procesul de terapie adresat pacienților cu afecțiuni inflamatorii în ceea ce privește utilizarea unor orteze și echipamente asistive, utile pentru facilitarea activităților vieții curente și pentru adaptarea mediului la nevoile unor persoane cu limitări funcționale importante.

Din perspectivă profilactică, programele de kinetoterapie se pot dovedi esențiale pentru lupta împotriva bolilor reumatismale inflamatorii și față de instalarea sindromului de decon condiționare specific. Astfel, activitatea fizică corelată cu starea pacientului permite conservarea masei musculare și a funcționalității articulare, în contextul mai larg al întreținerii stării de sănătate (mai ales cardio-vasculară), a statusului nutrițional optim, a stării psihice și a rețelei de relații sociale.

Trebuie menționat faptul că programele de kinetoterapie nu se substituie tratamentului farmaceutic al pacientului cu artrită, deși uneori se constată nevoia de reducere a dozelor de medicamente care controlează simptomatologia, pe fondul ameliorării stării clinice. De aceea kinetoterapia joacă un rol fundamental și complementar, aducând multiple avantaje pe termen scurt, mediu și lung, dintre care menționăm: diminuarea durerilor, diminuarea redorilor articulare, menținerea mobilității articulare și recuperarea unui maximum de amplitudine la nivelul articulațiilor afectate, menținerea sau întărirea forței musculare pe grupele musculare periarticulare în scopul stabilizării articulațiilor și al limitării deformărilor, evitarea atitudinilor vicioase cu anchiloze secundare, reeducarea unor gesturi ale vieții cotidiene etc.

Kinetoterapia utilizează diferite tehnici și metode aplicate în cadrul unor protocoale complexe, motivația alegerii lor fiind variată în funcție de starea clinică și de rezervele funcționale ale pacientului, de pregătirea și experiența kinetoterapeutului, de resursele materiale existente, de factori contextuali de mediu etc. În orice situație, este esențială colaborarea dintre medic și kinetoterapeut, bazată pe încrederea mutuală reciprocă în competențele fiecăruia, în scopul creșterii eficienței și eficacității intervenției terapeutice, fapt ce se va reflecta în final asupra stării pacientului care poate să își redobândească o viață cât mai apropiată de normalitate.

Lucrarea de față abordează într-o manieră sintetică cunoștințele fundamentale și tehnicile necesare în practica profesională kinetoterapeutului aflat în fața bolnavului cu reumatisme inflamatorii. Ea răspunde unor nevoi de informare a unui spectru larg de specialiști, încercând să ofere o perspectivă esențială practică asupra artritelor autoimune, cu trimiteri fiziopatologice și clinice succinte, având intenția de a depăși cadrul strict medical, oferind și o viziune mai largă, de tip social, asupra determinismului și implicațiilor bolilor prezentate.

Monografia se adresează în special kinetoterapeuților și studenților la kinetoterapie, dar și altor profesioniști din domeniul medical (medici

specialiști, medici de medicină generală, terapeuți ocupaționali, asistenți medicali, studenți la medicină etc.), încercând să contribuie la înțelegerea raporturilor dintre diferitele tipuri de specialiști implicați în serviciile de tratament profilactic, curativ și de recuperare adresate pacienților cu reumatisme inflamatorii.

Am încercat să urmez o schemă logică de listare a patologiilor de tip artritic autoimun care interferează cu câmpul de acțiune al kinetoterapeuților, multe din informațiile prezentate fiind bazate pe pachete de recomandări ale unor grupe de lucru (American Association of Rheumatology, European League Against Rheumatism, World Confederation of Physical Therapy etc.).

Astfel, după prezentarea unor elemente de histologie a țesutului conjunctiv, de anatomie și biomecanică a articulațiilor, a principiilor teoretice ale artritelor autoimune, sunt detaliate într-o manieră sistematizată, utilizând același cadru de referință, elemente precise de semiologie a principalelor entități clinice selectate, inventarul unor instrumente de evaluare clinico-funcțională a pacienților, modalitățile de bilanț și de diagnostic din perspectiva kinetoterapeutului, metodologia de abordare a proiectului terapeutic, contextul îngrijirilor de sănătate, tipurile de intervenții, tehnicile și metodele de kinetoterapie utilizabile, cu exemplificări de protocoale de intervenție kinetică.

Am insistat asupra legăturilor dintre raționamentul clinic și cunoștințele teoretice și practice necesare kinetoterapeutului conform principiului medicinei bazate pe dovezi clinice, accentul fiind pus pe obiectivele și pe mijloacele care servesc proiectului kinetoterapeutic. Specialistul care prescrie un program kinetoterapic în patologia menționată poate, grație acestei lucrări cu structură didactică, ce apelează la literatura profesională recentă, să ajungă să cunoască mai bine efectele reale așteptate de către pacienți și utilitatea și/sau limitele fiecărui act și tehnică prescrise.